

ПОСТАНОВА Верховної Ради України

Про стан соціального захисту дітей та невідкладні заходи, спрямовані на захист прав дитини в Україні

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 34, ст.244)

У зв'язку з накопиченням проблемних питань у сфері забезпечення та захисту прав дитини, виникненням нових викликів, пов'язаних із збройним конфліктом на сході України, безсистемним реформуванням базових процедур та структур, завдання яких полягає у забезпеченні та дотриманні прав дітей, які становлять шосту частину українського соціуму, Верховна Рада України **постановляє**:

1. Кабінету Міністрів України:

розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про вдосконалення процедури позбавлення і поновлення батьківських прав;

забезпечити вдосконалення процедури перетину дітьми лінії розмежування, видачі паспортів громадян України дітям, які проживають на окупованих територіях, видачі документів дітям віком до трьох років, які вперше перетинають лінію розмежування;

розробити та затвердити порядок проведення допиту в кримінальному провадженні, опитування у цивільному процесі дитини, яка є потерпілою, свідком чи підозрюваною, у тому числі дитини, яка постраждала від сексуального насильства чи насильства в сім'ї;

розробити та затвердити порядок надання органам опіки та піклування інформації, що обмежена таємницею слідства, таємницею усиновлення, лікарською таємницею, для здійснення заходів із забезпечення та дотримання прав дитини;

розробити та затвердити порядок виїзду дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за кордон на навчання;

проводити визначення бюджетних асигнувань, виділених на утримання відповідних місцевих державних адміністрацій, з урахуванням вимог частини сьомої статті 4 Закону України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", а саме щодо кадрового забезпечення служб у справах дітей;

забезпечити дотримання вимог статті 52 Конституції України та законів України в частині забезпечення рівності прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на утримання державою, у тому числі щодо отримання житла за рахунок коштів державного бюджету, недопущення дискримінації дітей за соціальним походженням;

посилити контроль за виконанням Міністерством соціальної політики України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України вимог статті 30¹ Закону України "Про охорону дитинства" в частині розвитку реабілітаційних послуг для дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів;

забезпечити виконання норм Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" в частині реалізації права дітей з інвалідністю, які отримали інвалідність внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни;

забезпечити проведення детального аналізу процедури надання дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування, згоди на влаштування їх до сімейних форм виховання або на усиновлення, внести зміни до відповідних нормативно-правових актів з метою розширення участі дітей у процесах прийняття рішень, пов'язаних з їхнім життям і благополуччям;

прискорити розроблення та затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно дітей та за участю дітей;

здійснити перегляд та оновлення Національного переліку основних лікарських засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 року № 333 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1081), та врегулювати актуальні питання у сфері закупівлі лікарських засобів за рахунок бюджетних коштів;

розробити стандарт державної статистики щодо збору та узагальнення єдиних та об'єктивних статистичних даних щодо випадків насильства стосовно дітей та за участю дітей;

підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за втягнення дітей у збройний конфлікт з метою реалізації положень Факультативного протоколу до Конвенції ООН

про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах, ратифікованого Україною у 2004 році;

здійснити перегляд і вдосконалення плану заходів з реалізації I етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки з метою забезпечення дотримання найкращих інтересів дитини під час прийняття рішень стосовно дитини;

внести зміни до:

Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866, щодо здійснення об'єднаними територіальними громадами функцій органу опіки та піклування, а також щодо визначення спеціальних повноважень служб у справах дітей стосовно дітей, які проживають у "сірій" зоні та на лінії розмежування;

Порядку проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856, щодо виключення з додатка 2 до Порядку пункту 57 як такого, що грубо порушує вимоги Сімейного кодексу України та право дитини на захист держави;

постанов Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року № 564 "Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу" та № 565 "Про затвердження Положення про прийомну сім'ю" в частині створення умов для реалізації права батьків-вихователів та прийомних батьків на пріоритетне усиновлення своїх вихованців та прийомних дітей відповідно до статті 213 Сімейного кодексу України;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р "Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні" в частині визначення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади відповідно до передбачених законодавством функцій таких органів та вимог Конвенції ООН про права дитини;

Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 268, щодо надання такого статусу у разі, якщо дитина зазнала фізичного, сексуального насильства, поранення чи каліцтва під час здійснення антитерористичної операції і заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

2. Кабінету Міністрів України доручити:

1) Міністерству соціальної політики України:

забезпечити дотримання місцевими органами виконавчої влади, у тому числі виконавчими органами сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад, вимог законодавства щодо штатної чисельності працівників служб у справах дітей з розрахунку один працівник такої служби на одну тисячу дітей, які проживають у межах відповідних області, району, територіальної громади, але не менше одного працівника на одну територіальну громаду;

розробити та затвердити порядок передачі документів стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, від районних державних адміністрацій до об'єднаних територіальних громад;

забезпечити дотримання вимог законодавства щодо строків перебування дитини у притулках для дітей та центрах соціально-психологічної реабілітації дітей;

провести аналіз причин припинення функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, вжити заходів до забезпечення дотримання законодавства щодо доглядування дітей у такі сім'ї;

вжити профілактичних заходів, спрямованих на скорочення кількості випадків смерті дітей-вихованців, прийомних дітей, підопічних дітей;

забезпечити виконання вимог законодавства щодо обов'язковості соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;

забезпечити виконання вимог статті 10 Закону України "Про протимінну діяльність в Україні", а саме щодо надання дітям, постраждалим від вибухонебезпечних предметів, одноразової компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю, та щорічної допомоги на оздоровлення; проходження постраждалими дітьми безоплатної психологічної, медико-психологічної реабілітації у відповідних центрах з відшкодуванням вартості проїзду до таких центрів і назад; виплати постраждалій дитині у підвищеному розмірі державної соціальної допомоги, призначеної дітям з інвалідністю віком до 18 років відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю";

опрацювати питання доцільності внесення до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 2008 року № 905, змін щодо врахування думки прийомних батьків, батьків-вихователів при підготовці згоди на усиновлення дітей, яких вони виховують, іншими особами;

2) Міністерству освіти і науки України:

визначити порядок взаємодії закладів освіти з органами опіки та піклування, службами у справах дітей під час виявлення випадків булінгу (цькування);

вжити заходів до дотримання інклюзивно-ресурсними центрами вимог статті 55 Закону України "Про освіту" в частині забезпечення права батьків обирати заклад освіти, освітню програму, вид та форму здобуття дітьми відповідної освіти;

провести додаткову роз'яснювальну роботу з педагогічним персоналом щодо виконання вимог постанов Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року № 564 "Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу" та № 565 "Про затвердження Положення про прийомну сім'ю" щодо надання інформації про стан виховання, утримання і розвитку дітей у сімейних формах влаштування;

3) Міністерству охорони здоров'я України:

вжити у межах компетенції заходів із забезпечення фінансування у повному обсязі лікування дітей, хворих на онкологічні, онкогематологічні, інші складні та рідкісні (орфанні) захворювання;

активізувати інформаційну політику, спрямовану на підвищення рівня вакцинації дітей в Україні;

здійснити перегляд і вдосконалення національних стратегій, державної політики, планів і керівних принципів щодо збереження здоров'я дітей, насамперед новонароджених, зважаючи на основні причини втрати їх життя та здоров'я, забезпечивши:

а) проведення інформаційних заходів з метою запобігання втратам дітей, насамперед новонароджених, та збереження їхнього здоров'я;

б) запровадження реєстрів постійного моніторингу стану здоров'я та розвитку дитини від народження (катамнестичного спостереження) з метою раннього виявлення вад у здоров'ї, профілактики можливих захворювань та ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків;

в) запровадження у практику педіатрів, сімейних лікарів та інших спеціалістів системи охорони здоров'я сучасних методик спостереження за станом здоров'я та розвитком дітей, зокрема поновлення медичного патронажу дітей віком до трьох років;

г) запровадження практики надання міжвідомчої (комплексної) допомоги, орієнтованої на створення безпечного середовища, збереження здоров'я та розвиток дитячого населення, передовсім дітям з особливими потребами та їхнім сім'ям;

вжити заходів до безумовного дотримання вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18 травня 2013 року № 400 "Про вдосконалення порядку надання психіатричної допомоги дітям" та наказу Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 17 грудня 2013 року № 1095/1239 "Про затвердження форм документів про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати батьки чи інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину та Інструкцій про порядок їх заповнення";

запровадити практику призначення лікарями, у тому числі сімейними, рухової активності як дієвого засобу зниження ризику неінфекційних захворювань, надання лікарями консультацій щодо використання оздоровчої рухової активності; забезпечити вдосконалення програм з підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників з питань оздоровчої рухової активності;

4) Міністерству оборони України провести у Збройних Силах України роз'яснювальну роботу з питань заборони участі дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, у тому числі вербування, фінансування, матеріального забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах;

5) Національній поліції України:

затвердити стандарти дій працівників поліції щодо захисту прав та інтересів дитини;

забезпечити профілактичний облік дітей віком від 11 років, проведення профілактичних заходів з метою запобігання вчиненню дітьми та стосовно дітей правопорушень, виявлення причин і умов, що призводять до вчинення таких правопорушень, вжиття передбачених законодавством заходів для їх усунення;

забезпечити проведення навчання працівників поліції з питань запобігання катуванню та іншим формам жорстокого поводження з дітьми, а також виконання вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 17 грудня 2013 року № 1095/1239 "Про затвердження форм документів про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати батьки чи інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину та Інструкцій про порядок їх заповнення";

провести аналіз щодо законності застосування поліцейськими до прийомних батьків та батьків-вихователів статті 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення та вжити заходів щодо усунення перевищення повноважень поліцейськими і безпідставного застосування такого покарання;

6) Міністерству юстиції України:

провести з метою забезпечення прав дитини та подолання соціальної напруженості у спільноті батьків аналіз ефективності законодавства щодо виплати аліментів на утримання дитини та забезпечення виконання рішень судів з питань визначення місця проживання дитини. Розробити та внести відповідно до законодавства пропозиції щодо поліпшення захисту прав дітей та батьків, виконання рішень суду;

розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей;

забезпечити ефективне виконання центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги повноважень у сфері захисту прав дітей, у тому числі щодо права дитини на самостійне звернення до суду;

посилити контроль за дотриманням прав і свобод дітей, які утримуються у слідчих ізоляторах та виховних колоніях, насамперед за забезпеченням їхньої безпеки;

7) органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування:

а) забезпечити:

захист прав і свобод дітей, які переміщуються з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях та населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, насамперед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

продовження практики надання психологічної та соціально-педагогічної допомоги, захисту прав і свобод дітей, створення безпечного освітнього середовища, запобігання насильству, зокрема домашньому, булінгу (цькуванню) в учнівському колективі здобувачам освіти, які перебувають у складних життєвих обставинах;

надання житла дитячим будинкам сімейного типу, які вимушено або самостійно залишили місце проживання в результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини, надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру;

надання житла дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа, відкоригувавши порядок постановлення та перебування їх на квартирному обліку;

неухильне дотримання строків перебування дітей у притулках для дітей та центрах соціально-психологічної реабілітації дітей;

проведення аналізу причин припинення функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, дотримання законодавства щодо довшаштування дітей у такі сім'ї;

виконання вимог законодавства щодо обов'язковості соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;

функціонування у структурі місцевих державних адміністрацій та виконавчих комітетів міських, районних у містах рад служб у справах дітей з передбаченим законодавством кадровим забезпеченням, ефективного виконання ними своїх повноважень у сфері захисту прав дитини, у тому числі шляхом представництва прав та інтересів дитини в суді;

недопущення ліквідації центрів соціальних служб для сімей, дітей та молоді та скорочення чисельності їх працівників;

поширення впровадження в закладах освіти практики "Шкільна служба порозуміння";

здійснення контролю за станом утримання та вихованням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу, з метою уникнення їх розформування, запобігання смертності і травматизації дітей внаслідок неналежного догляду за ними;

б) під час формування місцевих бюджетів передбачати кошти на:

розвиток соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми, забезпечення їх якісного надання;

закупівлю відсутніх у громаді послуг для дітей, зокрема влаштування та утримання дітей у притулках для дітей, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей тощо;

реалізацію місцевих програм із захисту прав дитини;

в) взяти під особливий контроль питання щодо:

забезпечення права дитини на виховання в сім'ї, розвитку сімейних форм влаштування та їх соціального супроводження, підтримки сімей з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах;

протидії випадкам домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми, зокрема у сім'ях, навчальних, позашкільних, оздоровчих закладах, закладах охорони здоров'я всіх типів та форм власності, організації надання дітям, які постраждали від насильства та жорстокого поводження, необхідної допомоги, притягнення винних до відповідальності;

надання соціальних послуг сім'ям, в яких діти хворіють на онкологічні, онкогематологічні, інші складні та рідкісні (орфанні) захворювання, а також сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах через такі захворювання батьків або осіб, які їх замінюють.

3. Офісу Генерального прокурора відповідно до змін, внесених до Конституції України щодо правосуддя, в межах повноважень вжити заходів для захисту інтересів держави, зокрема прав дітей.

4. Верховному Суду провести аналіз судової практики щодо розгляду судами цивільних справ з позбавлення батьківських прав, поновлення у батьківських правах, відібрання дітей без позбавлення батьківських прав, дотримання судами першої інстанції строків розгляду справ зазначеної категорії, внести пропозиції та вжити заходів для посилення захисту прав дитини під час розгляду судами таких справ.

5. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

6. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

**Голова Верховної Ради
України**

Д.РАЗУМКОВ

м. Київ
17 січня 2020 року
№ 483-IX

Про стан соціального захисту дітей та невідкладні заходи, спрямовані на захист прав дитини в Україні

Постанова Верховної Ради України від 17.01.2020 № 483-IX

Прийняття від **17.01.2020**

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/483-20>

Законодавство України
станом на 07.12.2024

чинний

483-20

Публікації документа

- **Голос України** від 04.02.2020 — № 21
- **Відомості Верховної Ради України** від 21.08.2020 — 2020 р., № 34, стор. 14, стаття 244